

Antikorrupsjonsrutiner for Naturvernforbundet

Vedtatt av landsstyret 26. oktober 2013

Nedenfor beskrives hva som menes med korrupsjon, hvilke rutiner Naturvernforbundet har for å hindre korrupsjon og hva som skal gjøres når det er mistanke om eller påvist korrupsjon. Da det i denne sammenhengen er en del spesielle forhold knyttet til Naturvernforbundets internasjonale partnersamarbeid, er disse rutinene skilt ut i en egen bolk til slutt.

Hva er korrupsjon?

Transparency International sin definisjon av korrupsjon er: "Korrupsjon er misbruk av makt i betrodde stillinger for personlig gevinst". Det kan også være for egen virksomhets gevinst. Korrupsjon kan dreie seg om å gi verdier eller yte tjenester for å oppnå urettmessig fordeler, slik som spesiell behandling, særlig beskyttelse, ekstra service eller kortere ventetid.

Korrupsjon dreier seg ikke utelukkende om penger. Å gi personer verv, tjenester eller andre ytelser kan i enkelte situasjoner også oppfattes som korrupsjon. Bestikkelser, smøring, underslag og utpressing er stikkord for hva som forbindes med korrupsjon, det samme gjelder urettmessig favorisering av en selv, slektninger eller venner.

Korrupsjon kan både forekomme gjennom en aktiv handling eller ved å la være å gjøre noe. Både den som gir og den som mottar urettmessige materielle goder eller tjenester er korrupte.

Antikorrupsjonsarbeidet i Naturvernforbundet tar utgangspunkt i at når noen har makt, når gevinstene er store, og risikoen er liten for å bli avslørt, er muligheten for korrupsjon til stede.

Rutiner som gjelder i alle sammenhenger

Naturvernforbundet har nulltoleranse for korrupsjon. Dette gjelder for egne ansatte og tillitsvalgte og andre virksomheter som Naturvernforbundet forholder seg til i sitt arbeid.

Opplæring

Egne og partneres ansatte og tillitsvalgte skal ha god kjennskap til rutiner mot korrupsjon og gjennomgå nødvendig opplæring. Særlig oppmerksomhet skal rettes mot mindre bestikkelser i hverdagslige sammenhenger (f.eks. kunstige trafikkbøter, "ekstra" gebyrer). Minst én gang årlig skal det være gjennomgang av rutinene med de ansatte. For våre internasjonale partnere gjøres dette under våre feltbesøk. Arbeidsgiver skal sørge for nødvendig opplæring for å forhindre korrupsjon. Et viktig mål med denne opplæringen er at ansatte skal vite at det er lav terskel for varsling av korrupsjon eller mistanke om det.

Gaver

Gaver kan kun gis og mottas når disse er av mindre økonomisk verdi. Gaver skal gis og mottas i full åpenhet, og de skal ikke medføre noen forpliktelse for mottakeren. Alle gaver som er mottatt, skal rapporteres til overordnet.

Når det er mistanke om korrupsjon

Følgende rutiner skal følges når en ansatt eller tillitsvalgt i Naturvernforbundet får mistanke om korrupsjon hos en person i Naturvernforbundet, i en internasjonal partnerorganisasjon eller i en annen virksomhet som Naturvernforbundet forholder seg til i sitt arbeid:

- Avdelingsleder informeres umiddelbart, som igjen er ansvarlig for å informere og involvere generalsekretær.
- Det gjøres deretter en vurdering av om hvilke undersøkelser som må gjennomføres for å avkrefte eller bekrefte mistanken.
- Øverste leder til den mistenkte skal umiddelbart involveres.
- Dersom det er øverste leder mistanken retter seg mot, skal **man** vurdere å gå i direkte dialog med revisor eller kreve gjennomgang av en uavhengig revisor.
- Dersom det er mistanke om korrupsjon i en organisasjon, skal alle overføringer til denne settes på vent inntil mistanken er avkreftet.

Sanksjoner

Når korrupsjon blir avdekket, skal Naturvernforbundet:

- Sørge for å få en skriftlig redegjørelse fra vedkommende person/ organisasjon/ virksomhet
- Sikre at konkrete nødvendige og tilstrekkelige tiltak identifiseres og gjennomføres
- Kreve at årsberetning skal kommentere forholdet

Avhengig av sakens alvor og natur kan det i tillegg være aktuelt å:

- Kreve tilbakebetaling av midler
- Avslutte samarbeidsforholdet
- Si opp/ frata vedkommende verv (for ansatt/ tillitsvalgt i Naturvernforbundet)
- Politianmelde forholdet

Rutiner spesifikt for partnersamarbeid

Mange av de landene Naturvernforbundet opererer i er sterkt preget av korrupsjon, og Naturvernforbundet må derfor hele tiden være oppmerksom på korrupsjonsfaren og arbeide aktivt for å motvirke korrupsjon. Nedenfor følger rutiner som skal veilede dette arbeidet.

Valg av partnere

Før inngåelse av samarbeid med nye partnere skal det alltid innhentes uavhengig vurdering av potensiell partner fra andre som Naturvernforbundet har tillit til. Utvikling av partnerrelasjoner bør starte i det små, med små midler involvert. På denne måten lærer vi partneren å kjenne før det blir snakk om større overføringer.

Valg av prosjekter

Ett av de viktigste tiltakene Naturvernforbundet kan gjøre for å motvirke korrupsjon hos partnerne, er å utvikle prosjekter med lav risiko. Naturvernforbundet bør først og fremst involvere seg i små og oversiktlige prosjekter, med beløp som partnerorganisasjonene håndterer. Vi har få prosjekter med store overføringer til lokale partnere, og gjennomføringen av våre prosjekter er i liten grad avhengig av tillatelser eller godkjenninger fra offentlige organer eller myndighetspersoner. Der det er større prosjekter skal prosjektene følges med særlig overvåkenhet.

Det meste av prosjektvirksomheten foregår i dag i små lokalsamfunn, der lokalbefolkningen eller andre målgrupper har gode muligheter til å vite om hva som skjer i deres prosjekt. Gjennomføring av større prosjekter skjer og skal alltid skje etter en gradvis oppbygging av prosjektaktiviteter i et lokalsamfunn, der gjensidig tillit og respekt er opparbeidet over tid. Rutinene har vært at vi gjennomfører mindre prosjekter som undervisningsprosjekt og enkle energisparetiltak før vi eventuelt gjør større tiltak. I dette arbeidet skaffer vi oss alltid en god oversikt over om de skoler eller institusjoner som velges ut faktisk har et reelt behov for de planlagte tiltakene.

I praktiske energiprosjekter som innebærer elementer av investeringer, krever vi alltid at det legges inn en innsats fra lokalsamfunnet. Denne skal være tilstrekkelig stor til at lokalsamfunnet kun vil delta i prosjektet dersom det finnes en reell interesse.

Åpenhet og innsyn

Før og under forhandlinger om inngåelse av samarbeid redegjør Naturvernforbundet for sin holdning til korrupsjon og hvordan dette er nedfelt i kontraktsdokumenter og rutiner. Deretter skal det være en løpende og aktiv dialog med partnere for å forhindre korrupsjon. Naturvernforbundet skal etterspørre og eventuelt bidra til retningslinjer mot korrupsjon hos partner. Sammen med partner skal en skriftlig analyse gjennomføres av korrupsjonsnivået i landet og de viktigste risikoområdene skal identifiseres. Det skal klart framgå at det er positivt og en forutsetning for det langvarige samarbeidet å arbeide mot korrupsjon, og at **man** oppfordrer til og forventer at det varsles ved mistanke om eller mulighet til korrupsjon.

Det skal alltid brukes skriftlig standardkontrakt i samarbeid med partnere. Denne inneholder nødvendige krav om tiltak mot korrupsjon gjennom et punkt om at de ikke skal begå handlinger som kan defineres som korrupsjon, samt rett til opphør av samarbeid ved korrupt adferd. Vår rett til å velge revisor dersom vi ser det nødvendig er et sentralt krav i denne sammenhengen.

Det skal være åpenhet og innsyn i alle ledd i samarbeidet med partnerne. Alle dokumenter som angår prosjektets innhold og finansiering skal være åpent tilgjengelig for begge parter. Naturvernforbundet skal også ha innsyn i årsrapporter og regnskap for hele partnerorganisasjonens virksomhet.

Alle midler skal overføres til kontoer som står i partnerorganisasjonens navn. Unntaksvis og under særlige forhold kan overføringer skje til kontoer som partnerorganisasjonene disponerer i andre land. Slike unntak kan godkjennes der politiske forhold gjør direkte overføringer vanskelig, og når dette skjer i forståelse med donor.

Prosjektleder skal sikre som en del av kontrollrutinen at prosjektdokumenter behandles på flere nivåer i partnerorganisasjonen. Avdelingsleder både i Naturvernforbundet og partnerorganisasjonen skal ha fri tilgang til all relevant dokumentasjon om prosjektene. Prosjektleder skal også sikre at alle relevante dokumenter og rutiner er tilgjengelig for gjennomsyn ved anmeldt eller uanmeldt besøk til partnere. Revisor skal også være forberedt på slike besøk og forventes å være åpen og imøtekommende.

Kontroll

Naturvernforbundet og Naturvernforbundets partnere skal ha:

- Detaljerte, nøyaktige, oversiktlige og tilgjengelige regnskapsrutiner
- Sporbare utbetalinger
- Ingen kontoer utenfor regnskapssystemet
- Systematisk og oversiktig oppfølging av kontraktsvilkår
- Gode dokumentasjons- og arkivrutiner

Prosjektansvarlige i Naturvernforbundet skal foreta grundig gjennomgang av partneres rapporter. Våre ansatte skal være opplært i og oppdatert på Mango's Financial Management Health Check.

Det skal være regelmessig gjennomgang av egne og partneres administrative rutiner og kontrollsystemer. Partnere skal ha et internt og uavhengig kontrollorgan for prosjekter. I mange tilfeller vil et slikt kontrollorgan være organisasjonens styre. Ansatte i prosjektet kan ikke selv utføre kontroll med prosjektet eller sitte i styret når slik kontroll gjennomføres. Kontrollorganet skal gjøres kjent med Naturvernforbundets rutiner for varsling ved mistanke om korrupsjon.

Prosjektene som Naturvernforbundet støtter skal revideres av revisorer, og alle prosjekter der partner mottar mer enn NOK 100 000 skal revideres av offentlig godkjent revisor. I noen av våre prosjektland kan prosjektene ikke registreres offentlig, og det vil derfor ikke være mulig å bruke en offentlig godkjent revisor. I disse tilfellene velger partnerne en person med økonomikompetanse fra en annen sivil samfunnsorganisasjon til å gjøre revisjonen.

Naturvernforbundet skal ha regelmessige og relativt hyppige prosjektbesøk, for å gjøre det mulig å følge med på hva som skjer i prosjektene og om midlene er brukt til formålet.